

**Б'ДЕЎВУД
БАЛДАЧУ**

**ЕДНО
ДОБРО ДЕЛО**

РОМАН

Превел от английски
МИЛКО СТОИМЕНОВ

ОБСИДИАН
СОФИЯ

1

Денят, в който излизаш от затвора, си е един добър ден.

Вратите на автобуса се отвориха със свистене и лъх на грес, докато Алойшъс Арчър за пръв път от доста време си поемаше въздух като свободен човек. Беше облечен в износен кафяв костюм с остри ревери, който си бе поръчал от каталога на „Сиърс“, преди да замине на фронта. Сакото беше по-късо от обичайното, а панталонът нямаше нито басти, нито маншети, тъй като за тях трябваше още плат, а войната не позволяваше разхищения. Поради същата причина нямаше и колан. Носеше тънка вратовръзка, овехтяла измачкана бяла риза и поожулени обувки четиресет и шести номер – и с това се изчерпваше целият му гардероб. Той закрачи към автобуса и подметките му вдигнаха облачета прах. Филцовата му шапка, шоколадова на цвят, имаше избеляла виненочервена лента. Беше си я купил след края на войната и това бе един от редките случаи, когато си позволи нещо по-скъпо. Но си бе казал, че световната победа над злото заслужава малко разточителство.

С тези дрехи влезе в затвора. И с тях го напускаше. С ирония съжали, че през цялото това време добрите

хора от изправителните институции не си бяха направили труда нито да ги изперат, нито да ги изгладят. Да не говорим, че по шапката му имаше петна, които определено липсваха, когато я беше носил за последно. Но пък един мъж не биваше да ходи без шапка.

Панталонът висеше свободно на кръста му, тъй като тялото му бе станало по-стегнато и жилаво, откакто се бе озовал зад решетките. Всъщност беше качил десетина килограма, но това бяха все мускули по ръцете, раменете, гърдите, гърба и краката, релефни като дебели лиани около дънер. Беше точно един и осемдесет и шест по чорапи. В армията го бяха измерили преди години, а там ги биваше да мерят, макар да забравяха да осигурят достатъчно патрони за пушката му и храна за стомаха му, докато той и другите войници се опитваха да освободят света от обезумялата папlach, с която се сражаваха.

Затворът имаше спортна зала, макар и зле оборудвана, и Арчър я бе използвал постоянно. И не просто за да се поддържа във форма. Докато вдигаше тежести или правеше коремни преси, за няколко безценни часа той забравяше, че е затворен в клетка заедно с престъпни типове. В затвора имаше и библиотека, пълна с оръфани книги с откъснати корици или липсващи страници тъкмо на най-интересното, но за Алойшъс Арчър тези четива също бяха безценни. Любими му бяха уестърните, в които героите печелеха женските сърца. А също и детективските романи, в които те не само печелеха женските сърца, но и залавяха лошите момчета. Странно забавление за един затворник. Но Арчър обичаше криминалните загадки. Опитваше се да ги разреши, преди да стигне до края на книгите, и с течение на времето това започна да се случва все по-често.

Беше оцелял зад решетките почти без да вкухва затворническа храна. Онова, което им даваха, беше или плесенясало, или червиво, или с отвратителен вкус. Хранеше се с плодове от близките масиви с овошки,

зеленчуци от малката градина в затвора, а от време на време и с пържено пиле, прясно изпечен хляб или ябълкови бухтички, които се появяваха в килиите им незначайно как. Някои твърдяха, че били подхвърляни от състрадателни жени, които искали да направят добро или пък се надявали да си намерят съпруг в следващите три-четири години.

Останалата част от времето си Алойшъс Арчър прекарваше в трошене на скали с чук и събиране на боклуци от пътищата само за да види на следващия ден, че всичко отново е потънало в мръсотия. Освен това копаяше бързо канавки, водещи към нищото, защото зад гърба му стоеше надзирател с двуцевка, широкопола шапка и студен поглед, който все повтаряше, че затворниците не ги бива за друго.

Арчър не беше навършил трийсет, не се беше женил и нямаше деца, но дори бегъл поглед в огледалото му бе достатъчен, за да види, че изглежда доста по-възрастен заради загорялата си кожа и годините, прекарани зад решетките. Световната война и лишаването от свобода бяха оставили незаличими следи върху него. Тези две събития бяха сложили кръст на младежките му илюзии и го бяха превърнали в закоравял мъж, което в даден момент можеше да му бъде от полза.

Преди да влезе в затвора, той носеше косата си дълга. Още първия ден го подстригаха по войнишки. По едно време се опита да си пусне брада. Обръснаха му я с обяснението, че може да завъди въшки или да укрива под нея контрабандна стока.

Тогава се зарече да не се подстригва отново или най-малкото, да си пусне дълга коса и да я остави така, докато можеше. Това, разбира се, беше съвсем незначителна цел – Арчър бе мечтал да постигне нещо голямо. Но сега трябваше да мисли за оцеляването си. Животът го бе принудил да се откаже от трудноосъществимите си амбиции. А и в момента той беше в състояние да се справи единствено с по-земни и прозаични дела.

Свали си шапката и наведе глава, за да не се удари в тавана на раздрънкания автобус. Вратите се затвориха със съскане и той тръгна по пътеката – излязъл на свобода мъж, който търси незаето място. Автобусът, който друсаше силно и се поклащаше настрани, се оказа изненадващо пълен. Всъщност това не биваше да го учудва. Арчър предположи, че по тези краища няма друг обществен транспорт. Тук никой не би построил летище или железопътна гара. А магистралите, които прекосяваха страната, никога не стигаха до подобни затънтени места. Хората караха коли, които едва ли можеха да изминат повече от стотина километра, без да се развалят. Не че някой от местните щеше да прояви желание да пътува толкова надалече. За тях сто километра разстояние си бяха краят на света.

Останалите пътници бяха облечени по същия неугледен начин като Алойшъс Арчър, ако не и по-зле. Нищо чудно да живееха в свой собствен затвор, докато той вече бе излязъл на свобода. Дрехите им бяха отпреди войната, имаха мръсни нокти, зачервени очи и гладни погледи, в които не блещукаше и искрица надежда. Това го изненада, защото от грандиозната победа бяха изминали едва няколко години и по всичко изглеждаше, че нещата потръгват. От друга страна, победата не означаваше, че над всички краища на страната мигом ще се изсипе рогът на изобилието. Както навсякъде по света, и тук някои се справяха по-добре от другите. В момента Арчър определено попадеше в категорията на „другите“.

Всички пътници го гледаха със страх или подозрение, а някои със смесица от двете. Не видя нито едно по-дружелюбно изражение. Явно хората се бяха променили по време на престоя му в затвора. Или пък открай време си бяха такива. Той не можеше да прецени. Все още не беше започнал да се ориентира добре.

Арчър забеляза свободно място до по-възрастен мъж с овехтял работнически гащеризон, мръсна фла-

нелка и проскубана сламена шапка в скута. Носеше тежки обувки с размерите на пеленаче, а мазолестата му длан стискаше голяма платнена чанта. Не откъсваше поглед от Арчър, който се приближаваше към него. Миг преди той да седне върху покритата с безброй петна тапицерна, мъжът сякаш се разплу и се плъзна по нея като прекипяла вода от чайник, и го принуди да заеме самия край на седалката.

Не че Арчър имаше нещо против. Вярно, килията му бе по-голяма от мястото, с което разполагаше в момента, но той я бе споделял с четирима мъже, които нямаше къде да отидат.

Сега обаче аз отивам някъде.

– Пандизчийската спирка, а?

– Моля? – каза Арчър и се извърна към мъжа, който сега се взираше в него.

Косата на съседа му бе започнала да побелява, а мустаците и брадата му бяха напълно бели.

– Качи се от спирката пред затвора.

– Така ли?

– И още как. Колко лежа?

Арчър погледна през прозореца към болезнено ярката слънчева светлина и необятното безоблачно небе, ширнало се над равнините пред тях.

– Достатъчно дълго. Да ви се намира цигара назаем?

– Човек не може да вземе цигара назаем. А и тук не се пуши.

– Как ли пък не!

Мъжът посочи ръкописната табела, окачена над главите им.

Нови правила.

Арчър поклати глава.

– Пушил съм във влак, на кораб, дори в църква. Баща ми е пушил в чакалнята на родилното, докато майка ми е раждала... така поне са ми казвали. А пък тя е лапнала „Пал Мал“ веднага щом съм излязъл на бял свят. Защо ли тук са забранили пушенето?

– Имали са си неприятности, затова.
– Какви?
– Някакъв заспал с цигара в ръката и подпалил целия автобус.
– И заради това не позволяват никой да пуши?
– Чувал съм, че не е полезно – отвърна мъжът.
– От време на време обичам да правя неща, които не са полезни.

– Защо те пратиха в затвора? Човек ли уби?

Арчър поклати глава.

– Не съм.

– Май всички така казват.

– Май да.

– Значи си невинен.

– Не, не съм – призна Арчър.

– Какво направи?

– Всъщност убих един.

– Защо?

– Ами задаваше прекалено много въпроси.

Той се усмихна, но скритата в думите му заплаха като че ли не разтревожи съседа му.

– Къде отиваш?

– Някъде далече от тук – отвърна Арчър, съблече самото си, сгъна го внимателно и го сложи на коленете си. Свали си шапката и я остави отгоре.

– И всичките ти дрехи са на гърба ти, а?

– Аха.

– Какво пише на билета ти?

Арчър бръкна в джоба си и извади билета.

Навън беше двайсет и шест-седем градуса, но в автобуса почти четиресет, въпреки че прозорците бяха свалени наполовина. Ставаше течение, но полъхът беше горещ, а смесицата от миризми бе... да речем, специфична. Арчър обаче не се потеше. Вече не. В затвора беше много по-горещо и задушно, много... по-специфично. Порите и обонянието му се бяха променили.

– Пока Сити – прочете той написаното върху тън-
кото листче.

– Никога не съм бил там, но чух, че се е разраснал.
Преди било мъртвило. Но после на мястото на паси-
щата изникнал цял град. Доста хора се извървяха към
Пока Сити след края на войната.

– И какво правят, като пристигнат там?

– Каквото им попадне, стига да свързват двата края.

– Е, това е план, не по-лош от всеки друг.

По-възрастният мъж го огледа изпитателно.

– Участва ли във войната? Имаш вид на бивш вой-
ник.

– Да.

– Обзалагам се, че си видял доста свят, а?

– Видях. Но бях и на места, където не исках да бъда.

– Аз самият съм напускал щата само веднъж. Хо-
дих в Тексас да купя добитък.

– Никога не съм бил в Тексас.

– А в Ню Йорк бил ли си?

– Да.

Мъжът изправи гръб.

– Наистина ли?

Арчър кимна небрежно.

– Минах оттам на път за фронта. Видях Статуята на
свободата. Качих се на върха на Емпайър Стейт Бил-
динг. Бях в увеселителния парк на Кони Айланд. Дори
срещнах на улицата няколко танцьорки от трупата
„Рокетс“, както си бяха с костюмите.

Мъжът облиза устни.

– Каж ми, краката им вярно ли ти вземат акъла?

– И още как! Краката им са като на Бети Грейбъл,
лицата като на Лана Търнър.

– Брей! Какво друго? – попита припряно мъжът.

– Пикник на тревата в Сентръл Парк. Разпънахме
одеяло с една сладурана, която работеше в „Мейсис“,
универсалния магазин. Пихме лимонада, но по едно
време тя извади плоско шишенце изпод полата си. Чу-

диш се какво имаше в него? Само ще ти кажа, че беше по-силничко от лимоната. Прекарахме прекрасен ден. И още по-прекрасна нощ.

Мъжът се почеса по бузата и попита:

– Какво правиш тук тогава?

– Животът понякога си прави странни шеги. А и както сам каза, доста хора идват насам след войната.

Очевидно заинтригуван от своя спътник, мъжът се посъбра на седалката си и освободи повече място за Арчър.

– От войната мина доста време или така поне ми се струва – каза Арчър и протегна крака. – А човек има само един живот. Освен ако някой не ме е излъгал.

– Чакай, чакай, Църквата казва, че имаме два живота. Един тук и един след смъртта. Вечен.

– Това не се отнася за мен.

– Човек никога не знае.

– Аз пък мисля, че знам.

Арчър се облегна назад, затвори очи и се наслади на първата си дрямка като свободен човек от много време насам.

2

След седем часа и безброй междинни спирки Алойшъс Арчър най-после пристигна в Пока Сити. Междувременно доста хора слязоха от автобуса, но и много се качиха. Спряха за почивка до една крайпътна закусвалня с външна тоалетна. И двете пострройки изглеждаха толкова прогнили, че някой по-силен порив на вятъра като нищо щеше да ги събори. Наближаваше осем вечерта. Той остана на спирката, докато автобусът и онзи тип, който не се умори да задава въпроси, се стопиха в нощта, а слезлите угрижени и забързани пътници си тръгнаха, помъкнали цялото си имущество.